

Troefkaart

Leonie Rammeloo
redactielid

Een advocaat die tegen zijn cliënt een incassoprocedure start bij de rechtbank, ter inning van zijn declaratie voor een civielrechtelijke zaak, kan met het verweer worden geconfronteerd dat de omvang van de declaratie niet redelijk is. Dan dient de rechtbank zich onbevoegd te verklaren. Zo kan een 'snelle incasso' worden gefrustreerd – toch moet de cliënt van behoorlijk goeden huize komen.

De WTBZ, een archaisch aandoend stuk regelgeving daterend uit 1843, bepaalt in artikel 32 dat in een geschil over het salaris van een advocaat in civiele zaken, dit salaris begroot moet worden door de raad van toezicht in het arrondissement waar de advocaat werkzaam is. Weigert de cliënt na begroting door de Raad van Toezicht alsnog de declaratie te betalen, dan kan de advocaat aan de rechtbank een titel voor tenuitvoerlegging van de begrote declaratie vragen, daartoe de procedure van de artikelen 33 e.v. WTBZ volgend. Heeft de niet-betalende cliënt daardoor met de artikelen 32 e.v. WTBZ een troefkaart in handen? Kan hij met andere woorden met een (plotseling) beroep op de onredelijkheid van de declaratie steeds een veroordelend vonnis in de incassoprocedure voorkomen?¹

'Niet altijd', luidt het antwoord op deze vraag, omdat de regeling van de artikelen 32 e.v. WTBZ niet steeds leidt tot onbevoegd-

verklaring van de rechtbank in incassoprocedures tussen advocaten en cliënten. Wanneer de reden voor het niet-betalen geen verband houdt met de omvang van de declaratie is de WTBZ niet van toepassing, zo oordeelde de Hoge Raad in 1993.² Het ging om een geschil waarin de cliënt, als grond voor zijn weigering tot betaling van zijn declaratie, stelde dat hem door de advocaat was toegezegd dat hij niets hoefde te betalen. De rechtbank is zodoende ook bevoegd om kennis te nemen van het verweer dat de advocaat is tekortgeschoten in de nakoming van zijn verplichtingen jegens zijn cliënt.³

De WTBZ is overigens niet van toepassing wanneer de declaratie van de advocaat ziet op werkzaamheden in strafzaken, bestuursrechtelijke kwesties en alle andere zaken die niet als civielrechtelijk zijn aan te duiden. Vreemd genoeg geldt de begrenzing van de toepasselijkheid tot werkzaamheden in civielrechtelijke zaken niet uitsluitend voor Nederlands (civiel) recht; ook werkzaamheden in een civiele kwestie waarin een Nederlandse advocaat adviseert over buitenlands recht valt onder de werking van de WTBZ.⁴ Overigens is de WTBZ alleen van toepassing op geschillen over nog niet betaalde declaraties. De logica van deze grenzen van de toepassing van de wet lijkt ver te zoeken.⁵

ALLES OF NIETS

Hoe onlogisch het toepassingsgebied van de WTBZ ook lijkt en hoezeer vanuit advo-

caatuurlijk oogpunt gezien de WTBZ een niet-betalende cliënt de mogelijkheid lijkt te geven een snelle incassoprocedure bij de rechtbank te frustreren, behoort de WTBZ wel degelijk tot het positieve, thans geldende recht, zo overwoog het Hof Den Bosch recent.⁶ Daarmee bekritiseerde het hof de geluiden uit literatuur en rechtspraak, waarin wordt gepleit voor het schrappen van de regeling van de artikelen 32 e.v. WTBZ.

Een voorbeeld van zo'n geluid liet de Rechtbank Zwolle in 2001 horen⁷. In een incassoprocedure tussen advocaat en cliënt overwoog de rechtbank dat de wetgever zich kennelijk niet gerealiseerd had dat een geschil over de verschuldigdheid van een declaratie tegelijkertijd haar oorsprong vindt in de omvang daarvan, alsook in andere redenen, waardoor een geschil over een declaratie vaak door twee verschillende relatief bevoegde rechters c.q. instanties moet worden beslecht. De rechtbank nam daarbij aan dat het niet de bedoeling van de wetgever was geweest dat een advocaat meerdere procedures (één bij de Raad van Discipline en één bij de rechtbank) zou moeten instellen. Zodoende oordeelde de rechtbank dat, wanneer niet alleen over de omvang van de declaratie maar ook over andere aspecten geoordeeld moet worden, de rechtbank het geschil in zijn geheel kan beslechten.

De Assense rechtbank die in 2003 de Zwolse overweging had overgenomen en zich dus bevoegd had verklaard, werd in appel 'teruggefloten' door het Hof

Het kon immers niet de bedoeling van de wetgever zijn dat een advocaat tegen een niet-betalende cliënt meerdere procedures zou moeten instellen?

Leeuwarden⁸. Met een ‘alles of niets’-redering oordeelde het hof dat de procedure ex de artikelen 32 e.v. WTBZ bij uitsluiting is voorgeschreven voor geschillen over de omvang van een declaratie. Daarbij wees het hof erop dat zo’n geschil zowel de omvang en het belang van de onder de declaratie begrepen werkzaamheden kan betreffen, als de vraag of andere omstandigheden tot bijstelling van het gedeclareerde bedrag moeten leiden. In die situatie is de civiele rechter niet bevoegd van een declaratiegeschil kennis te nemen, volgens het hof.

SORTEREN

In Arnhem hanteert men (zowel bij hof als rechtbank) een andere aanpak dan de – in uitkomst tegen over elkaar staande – ‘alles of niets’-aanpak van de Rechtbank Zwolle en het Hof Leeuwarden. In een reeks uitspraken werden steeds alle verweren gesorteerd op de mate waarin zij betrekking hadden op de redelijkheid van de declaratieomvang.⁹ Voor de verweren die geen betrekking hadden op de redelijkheid van de declaratieomvang volgde steeds bevoegdverklaring (voor de ‘redelijkheidsverweren’ niet). In deze uitspraken werd steeds bepaald dat het een advocaat vrijstaat zich tot de civiele rechter te wenden ‘opdat deze allereerst al die verweren beoordeelt waaraan los van het geschil omtrent de redelijkheid van de omvang van de declaratie betekenis toekomt, ook indien deze verweren daarop nog (zijdelings) effect zouden kunnen hebben. De burgerlijke rechter zal zich dan niet aanstonds onbevoegd mogen verklaren’.¹⁰ Ook het Hof Den

1 Al komt deze verrassingstactiek de cliënt soms op een veroordeling in de proceskosten te staan, aldus Kemper in *Ars Acqui* 2005, p. 628.
2 HR 18 juni 1993, NJ 1994/4.

3 Raden van Toezicht plegen in begrotingsprocedures onderscheid te maken tussen ‘redelijkheidsverweren’ en ‘wanprestatieverweren’; Raden van Toezicht zijn op hun beurt alleen bevoegd van ‘redelijkheidsverweren’ kennis te nemen.

4 HR 15 april 2005, NJ 2006/45.

5 Zie mijn bijdrage aan de Jonge Balie Congresbundel 2005, p. 23.

6 Hof Den Bosch 25 april 2006, LJN: AX0997.

7 Rechtbank Zwolle 27 juni 2001, NJ 2002/251.

8 Hof Leeuwarden 24 augustus 2005, rolnummer 0400115.

9 Hof Arnhem 22 juni 2004, LJN AQ5260; Hof Arnhem 4 oktober 2005 LJN AU4500; Rechtbank Arnhem 23 november 2005, LJN AV0853.

10 Of woorden van gelijke strekking werden gebruikt.

Bosch in het hiervoor genoemde recente arrest, sorteerde de verweren op onderwerp, verklaarde zich bevoegd om de vorderingen ten aanzien van rente en incassokosten te behandelen en sprak zijn onbevoegdheid uit voor de geschilpunten over de omvang van de declaratie.¹¹

GEEN SLAG IN DE LUCHT

Rijst vervolgens de vraag of een cliënt, rekening houdend met dit door rechters gemaakte onderscheid, door zich steeds (ook) op de onredelijkheid van de declaratieomvang te beroepen, niet toch een troef in handen heeft. Dit valt gelukkig wel mee. Een

Alleen een voldoende gemotiveerde betwisting van de redelijkheid van de declaratieomvang kan tot onbevoegdheid leiden

cliënt moet zijn verweer dat de omvang van de declaratie niet redelijk namelijk is, wel voldoende motiveren. Een slag in de lucht, meestal als subsidiair verweer gebracht, volstaat niet voor een beroep op de onbevoegdheid van de civiele rechter, zo oordeelden de Haarlemse en de Bredase rechtbanken eerder dit jaar.¹²

In de Haarlemse procedure stelde de cliënt voorop dat hij niet hoefde te betalen omdat hij een *no cure no pay*-afpraak zou hebben met zijn advocaat. Subsidiair betoogde hij dat, als hij dan toch iets zou moeten betalen, de Raad van Toezicht de omvang van de declaratie moest begroten. Die enkele mededeling kon, naar het oordeel van de Rechtbank Haarlem, niet gelden als voldoende betwisting van de omvang van de declaratie en daarom werd de incidentele vordering tot onbevoegdverklaring afgewezen. De Rechtbank Breda ging nog iets verder door te oordelen dat, waar de omvang van de declaratie slechts subsidiair en niet feitelijk onderbouwd was bestreden, de begrotingskwestie in het onderhavige geschil kennelijk een zo ondergeschikte rol speelde dat de daarvoor geldende regeling (artikelen 32 e.v.

WTBZ) in dat geval geen voorrang behoorde te krijgen. Zodoende werd ook deze (incidentele) vordering tot onbevoegdverklaring afgewezen.

Al met al blijkt een beroep van de cliënt op de onredelijkheid van de declaratieomvang (en daarmee op artikel 32 WTBZ) niet steeds de gehele incassopoging van de advocaat te hoeven frustreren. Alleen een voldoende gemotiveerde betwisting van de redelijkheid van de declaratieomvang kan tot onbevoegdheid leiden; de civiele rechter dient zichzelf hoe dan ook bevoegd te verklaren om kennis te nemen van de overige – vaak primaire – verweren. Om de troefkaart van de WTBZ te kunnen spelen moet de cliënt toch van behoorlijk goeden huize komen. ●

11 Hof Den Bosch 25 april 2006, LJN AX0997.
12 Rechtbank Breda 11 januari 2006 (rolnummer 05/1195); Rechtbank Haarlem 7 juni 2006, LJN AX8922.